

TIP FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARININ EĞİTİCİ ÖZELLİKLERİ VE EĞİTİCİLERİN EĞİTİMİ*

TEACHING PROPERTIES OF MEDICAL SCHOOL'S PROFESSORS AND EDUCATION OF TEACHERS

Okay Başak¹, Ali Rıza Odabaşı², Ergün Onur³

Özet

Tıp eğitimi programlarının toplum ve ülke gereksinimlerine göre hazırlanması ve eğitimcilerin eğitimi giderek önem kazanmaktadır. Mezuniyet öncesi tıp eğitimine yeni başlayan bir tıp fakültesinde öğretim elemanlarının tıp eğitimcisinin özellikleri ve eğitimcilerin eğitimi konusundaki tutumlarını belirlemek amacıyla Mart 1998'de bir anket uygulaması yaptık. Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Tıp Fakültesindeki 60 öğretim elemanından 48'i (%80) çalışmaya katıldı. Yanıt veren öğretim elemanlarının tıp eğitiminde yer alan bir eğitimcide olmasını düşündükleri en önemli özellikler şunlardı: Öğrenmeye açık olma, araştırmacı, eğitimci ve uygulamacı kişiliği bir arada bulundurma, öğretmeyi sevme, yenilikleri yakından izleme, tartışmaya açık olma ve iletişim kurabilme. Yanıt verenlerin %90'ı öğretim elemanlarının eğitici özelliklerini geliştirmeye yönelik kursların yararlı olacağını belirtirken, yalnızca 6 öğretim elemanı (%12) daha önce çeşitli düzey ve niteliklerde eğitici eğitimi aldığını ve %93'ü koşullar uygun olursa bu gibi programlara katılabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışma, tıp eğitimcilerinin tıp eğitiminin değişen yapısına uygun özellikler kazanmanın önemini bildiklerini ve öğretim üyesi yetiştirme ve yetkinleştirmeye yönelik programlara katılma konusunda istekli olduklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: Tıp eğitimi, eğitici, eğitici yetiştirme, tutum

Summary

In order to form a basis in establishing faculty development policies at our medical school, all faculty members were surveyed by a questionnaire to assess their attitudes towards the teaching characteristics of teachers and to teacher training. A 21-item survey questionnaire was handed out to all 60 faculty members listed on the dean's roster. According to 48 faculty members (80%) completing the questionnaire, the most important teaching characteristics that faculty members participating in basic medical education should have were: being receptive to learning, improving their skills in the areas of teaching, research and clinical practice, willingness to teach, following innovations, being receptive to discussing and capable of communication. While 90% of the respondents considered that a course or workshop for learning to teach would be useful, only 6 faculty members (12%) had already attended some activities in achieving teaching skills, and the majority of the faculty members stated that they would attend a course for workshop for learning to teach if organised in our faculty. Our results have demonstrated that faculty members are aware of their needs for learning to teach and there is a high enthusiasm for developing teaching skills among the faculty members.

Key words: Medical education, teacher, faculty development, attitude

Giriş

Son yıllarda ülkemizde yoğun çabaların harcaan sağlık reformunun gerçekleştirilebilmesi, bu reformun tıp eğitimindeki değişimle bütünleştirilmesini gerektirmektedir.¹⁻³ Tıp eğitimindeki değişimin en temel boyutlarından biri, tıp eğitimcilerinin yetiştirilmesi ve eğitilmesidir.⁴⁻⁶

Yıllardır eğitim vermek için iyi bir hekim olmanın yeterli olacağı düşünülmüş ve öğretim üyeliği atamalarında ağırlıklı olarak kendi disipliniinde yeterlilik değerlendirilmiştir. Ancak son zamanlarda öğretim üyesinin nitelikleri ülkemizde de sorgulanmaya başlamıştır.⁷⁻⁹ Cantez, 1996 yılı Ekim ayında İstanbul'da yapılan Tıp Eğitimciliği sempozyumu'nda öğretim üyeleri adına

* Bu çalışma, 13-14 Kasım 1998 tarihlerinde Hollanda'nın Maastricht kentinde yapılan 'Messages from Educational Research' konulu EURACT (European Academy of Teachers in General Practice) Workshop'unda sunulmuş ve Workshop kitapçığında kısa metin olarak yayınlanmıştır.

¹ ADÜ Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Aile Hekimliği Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

² ADÜ Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

³ ADÜ Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı, Prof. Dr.

yaptığı açış konuşmasında ve sunduğu bildiride, öğretim üyeliğine başlarken "eğitici formasyonuna" sahip olma koşulu aranmadığını belirterek, sempozyumun amaçlarından birinin, öğretim üyeliği için eğitici eğitiminin gereğini vurgulamak ve tıp öğretim üyesinin eğitici özelliklerini tartışmak olduğunu açıklamıştır.⁷ Yine aynı sempozyumda sunulan bir bildiride, tıp eğitimcilerinin mutlaka eğitici formasyonu alması, öğretim üyelerinin bilimsel yayınları ve mesleki becerilerinin yanı sıra eğitici özelliklerine göre de değerlendirilmesi, eğitimcilerle iletişim becerileri kazandırılması önerilmiştir.⁸

Tıp fakültelerinin en temel işlevi olan tıp öğrencisi eğitimi, halkın sağlığını doğrudan ilgilendiren ve büyük bir ciddiyetle ele alınması gereken bir konudur.¹⁰ Ancak uygulamada birçok etkenin yanı sıra, bizzat öğretim elemanlarının konuya yaklaşımları önem taşımaktadır.¹¹ Bu nedenle, tıp eğitimine yeni başlayan fakültemizde eğitici yetiştirme politikalarının oluşturulmasında esas olabilecek, öğretim elemanlarının tıp eğitimcilerinin özellikleri ve eğitimcilerin yetiştirilmesine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla bir anket uygulaması yaptık.¹¹

Gereç ve Yöntem

Amaca yönelik olarak hazırlanan bir anket formu 1998 yılı Mart ayı içinde Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Tıp Fakültesindeki 60 öğretim elemanına (öğretim üyeleri ve uzmanlar) elden verildi. Çalışmanın amacı ve anket formuyla ilgili olarak, form verilirken ve formun doldurulma sürecinde öğretim elemanlarına bire bir açıklamalar yapıldı. Formlar öğretim elemanlarının bizzat kendileri tarafından dolduruldu. Doldurulan formlar yine elden toplandı ve çeşitli nedenlerle ulaşılamayan öğretim elemanları için bir ay beklendi. Anket formu; tanımlayıcı bilgilerin yanı sıra, daha önce yapılmış bazı çalışmalardan da yararlanarak hazırladığımız konuyla ilgili kapalı ve yarı kapalı uçlu 11 sorudan oluşmaktaydı.^{7,12} Bir öğretim üyesinde olması gereken özellikler, aşağıdaki puanlama skalasına göre değerlendirildi: 1- Hiç önemli değil, 2- Biraz önemli, 3- Önemli, 4- Çok önemli.⁷

Bulgular

Anket formu verilen 60 öğretim elemanından %80 (n:48)'i soruları yanıtladı. %31 (n:15)'i kadın ve %69 (n:33)'ü erkek olan katılımcıların yaşları 31-57 arasında değişiyordu (ortalama yaş 38.2 yıl). Öğretim elemanlarının çalıştıkları bölümlere ve akademik ünvanlarına göre dağılımı Tablo 1 ve 2'de verilmiştir. 38 öğretim elemanı (%79) daha önce tıp öğrencisi eğitimine katıldığını belirtirken (ortalama yıl 7.7 ± 6.5), 10'u (%21) hiç katılmamıştır. Daha önce tıp eğitiminde görev alanların eğitim verdikleri ünvanlara göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 1

Yanıt verenlerin çalıştıkları bölümlere göre dağılımı %(n)*

Temel bilimler	Dahili Bilimler	Cerrahi Bilimler
12.5 (6)	45.8 (22)	41.7 (20)

Toplam yanıt veren sayısı: 48

* Fakülte'deki tüm öğretim elemanlarının bölümlere göre dağılımı sırasıyla %14.6, %41.4 ve %44.0'dır.

Tablo 2

Yanıt verenlerin akademik ünvanlarına göre dağılımı %(n)*

Profesör	Doçent	Yardımcı Doçent	Öğretim görevlisi
8.3 (4)	18.8 (9)	50.0 (24)	22.9 (11)

Toplam yanıt veren sayısı: 48

* Fakülte'deki tüm öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre dağılımı sırasıyla %9.3, %13.3, %53.3 ve %24.0'dır.

Tablo 3

Tıp eğitimi verenlerin ünvanlarına göre dağılımı %(n)

Asistan	Öğretim görevlisi	Öğretim üyesi
42.1 (16)	15.8 (6)	42.1 (16)

Toplam yanıt veren sayısı: 38

Yanıt veren öğretim elemanlarının tıp eğitiminde görev alan bir eğitimciye en çok önem verdikleri özellikler şunlardı: öğrenmeye açık olma; araştırma, eğitime ve uygulama becerilerini birlikte bulundurma; öğretmeyi sevme; yenilikleri izleme; tartışmaya açık olma ve iletişim kurabilme. Öğretim elemanları tarafından değerlendirilen eğitici özellikleri ve verilen puanlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Yanıt verenlerin %90'ı (n:43) öğretim elemanlarının eğitici özelliklerini geliştirmeye yönelik kursların yararlı olacağını belirtirken, %8'inin (n:4) kesin bir görüşü yoktu, yalnızca %2'si (n:1) yararlı olmayacağını ifade etti. Öğretim elemanlarının böyle bir eğitimin daha çok kimlere yararlı olacağına ve kimler tarafından verilebileceğine ilişkin düşünceleri Tablo 5 ve 6'da, en uygun kurs zamanına ilişkin görüşleri Tablo 7'de verilmiştir.

Öğretim elemanlarının yalnızca %13'ü (n:6) daha önce çeşitli düzey ve niteliklerde eğitici eğitimi aldığını belirtti. Yanıt verenlerden %68'i (n:30) fakültemizde yapılacak eğitici eğitimi kurslarına katılacağını, %25'i (n:11) koşullar uygun olursa katılacağını ve %7'si (n:3) katılmayacağını ifade etti.

Öğretim elemanlarının tümü, eğitimcilerin kendini değerlendirmesi gereğini kabul ederken, %19'u (n:9) bunun uygulanamayacağı görüşündedir. Yanıt verenlerin %71'i (n:34) öğretim üyelerinin araştırma görevlisi ve

öğrenciler tarafından değerlendirilmesinin gerekli ve uygulanabilir olduğunu, %23'ü (n:11) gerekli olduğunu ancak bunun uygulanamayacağını ve %6'sı (n:3) ise gereksiz olduğunu belirtmişlerdir. Üst yöneticiler tarafından değerlendirme konusunda; öğretim elemanlarının %51'i (n:24) kesinlikle gerekli ve uygulanabilir olduğunu, %19'u (n:9) gerekli olduğunu ancak uygulanamayacağını ve %30'u (n:14) gereksiz olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 4

Tıp eğitimi veren bir öğretim üyesi için gerekli görülen özelliklerin önem dereceleri

Eğitici özellikleri	Önemli değil (%)	Biraz önemli (%)	Önemli (%)	Çok önemli (%)	Ortalama skor	Sayı
Öğrenmeye açık olmak	—	—	16.7	83.3	3.83	48
Araştırmacı, uygulamacı ve eğitici kişilik	—	2.1	14.6	83.3	3.81	48
Öğretmeyi sevmek	—	—	20.8	79.2	3.79	48
Yenilikleri izlemek	—	2.1	29.2	68.7	3.67	48
Tartışmaya açık olmak	—	2.1	29.2	68.7	3.67	48
İletişim kurabilmek	2.1	—	35.4	62.5	3.58	48
Hoşgörülü davranabilmek	2.1	—	40.5	57.4	3.53	47
Yabancı dil bilmek	4.2	4.2	35.4	58.3	3.48	48
Eğitici eğitimi almak	—	—	40.4	53.3	3.47	47
Öğrenmeyi değerlendirebilmek	2.1	2.1	56.3	41.6	3.37	48
Sorgulayıcı kişilik	6.4	6.4	36.2	53.2	3.36	47
Akıcı Türkçe bilmek	2.1	2.1	54.2	41.6	3.35	48
Ulaşılabilirlik	4.2	4.2	35.4	45.8	3.25	48
Klinik beceri sahibi olmak	6.3	6.3	39.6	41.6	3.17	48
Yönetici kişilik	18.8	18.8	47.9	12.5	2.54	48
Otoriter kişilik	27.7	27.7	31.8	12.8	2.30	47

Yanıt veren öğretim elemanlarının %44'ü (n:21) kendisinin tıp eğitimi vermeye hazır olduğunu, %46'sı (n:22) ise kısmen hazır olduğunu düşünmektedir. Tıp eğitimi vermeye kişisel düzeyde hazır olmadığını belirtenlerin oranı ise %10'dur (n:5).

Tablo 5

Öğretim elemanlarının eğitici eğitiminin kimler için gerekli olduğu konusundaki görüşleri

	Sayı	%
Tüm öğretim üyeleri için	30	68.2
Öğretim üyeliğine yeni başlayanlar için	7	15.9
Öğretim üyesi adayları için	2	4.5
Yalnızca isteyenlere	5	11.4
Toplam	44	100

Tablo 6

Öğretim elemanlarının eğitici eğitimi kursunun kimler tarafından verilebileceğine ilişkin görüşleri

	Sayı	%
Eğitim bilim uzmanlarıncı	5	11.4
Fakültemizin deneyimli öğretim üyeleriyle eğitim bilim uzmanları tarafından	14	31.8
Eğitici eğitimi konusunda uzmanlaşmış kişilerden oluşan özel bir ekip tarafından	25	56.8
Toplam	44	100

Tablo 7

Öğretim elemanlarının eğitici eğitimi kursuna en uygun zaman konusundaki görüşleri

	Sayı	%
Çalışma saatleri içinde	22	50.0
Hafta içi çalışma saatleri dışında	13	29.5
Hafta sonu	3	6.9
Diğer	6	13.6
Toplam	44	100

Tartışma

Son zamanlarda tüm dünyada sağlık alanında reform girişimleri tartışılmakta ve gelişmişlik ayırımı olmaksızın tüm ülkeler sağlık sistemlerini yeniden gözden geçirmektedir. Tıbbın rolü ve işlevlerine ilişkin toplum görüşlerinin tedavi yaklaşımından bakım anlayışına kayması ve sağlık sistemi içinde temel sağlık hizmetlerinin ağırlık kazanmaya başlaması, daha birçok etkenle birlikte, toplumların gereksinim duyduğu hekim modelinde değişikliklere yol açmıştır.

Bu yeni sağlık bakımı anlayışı ve ortamı, tıp eğitiminde de değişiklik gereksinimi yaratmıştır. Tıp eğitimi programlarının gözden geçirilmesinin yanı sıra, akademik kurumlardaki en önemli değişiklik gereksinimlerinden birisi, tıp eğitimcilerinin eğitilmesi ve yetiştirilmesidir. Tıp eğitimi programlarındaki değişikliklerin öğretim üyelerine yüklediği yeni akademik görevler, onların yaratıcı ve etkili birer eğitici, araştırmacı ve klinisyen olmalarını gerektiriyor.⁴ Yapılan araştırmalar, tıp eğitimcilerinin bir eğitici eğitiminden geçmediğini ortaya koymaktadır.^{4,12,13} Eğitimciler eğitim becerilerini genellikle, deneyerek ve usta-çırak ilişkisi şeklinde kendi eğitimcilerini gözleyerek kazanmaktadırlar. Oysa günümüzde artık öğretme, öğretilen şeyin içeriğiyle ilişkili fakat ondan ayrı bir beceri olarak tanımlanmaktadır.⁴

Eğiticilerin eğitimini gerçekleştirmek, esas olarak tıp fakültelerinin kurumsal görevidir. Öğretim üyelerinin bi-

reysel hedefleri, beklentileri, sorumlulukları ve çabaları, kurumsal etkinliklerle bütünleştirilmelidir. Akademik kurumlar, eğiticilerin yeterliliğini artırıcı ve eğitimde dinamizmi sağlayıcı kurumsal politikalar geliştirmek zordur.^{4,5} Gaff 1975 yılında ilk kez, eğiticilerin eğitim becerilerini geliştirmelerine, daha iyi eğitim programları hazırlamalarına ve uygun eğitim ortamı oluşturmalarına yardım edici "öğretim elemanı yetiştirme politikasını" kavramsallaştırmıştır.⁴ Öğretim elemanı yetiştirme, hekimleri akademik kariyerlerinin her alanında eğitime anlamını taşımaktadır.¹⁴

Öğretim elemanlarının konuya ilişkin tutumlarını belirlemek üzere bir anket uyguladık. Anket formları katılımcılara elden verilmiş olmakla birlikte, soruların yanıtlanmasında "yüz yüze uygulama" yöntemi seçilmedi. Konunun ve soruların özelliği nedeniyle, yüz yüze görüşmenin yan tutuculuk ve yönlendirme oluşturabileceği düşünülerek katılımcının bizzat kendisinin formu doldurması yeğlendi. Bu durum, çalışmanın bir eksikliği olarak görülebilir. Ancak öncelikle, tıp fakültesi öğretim elemanı olan katılımcıların konuyla yakından ilgili olmaları, bu tip uygulamanın sakıncalarını en aza indirmektedir. Kaldı ki, uygulama öncesi tek tek öğretim elemanlarıyla görüşülmüş ve çalışmayla ilgili bilgiler verilmiş olması ve doldurma sürecinde de gerektiğinde açıklamalarda bulunulması, elde edilen sonuçların gerçek durumu yansıtmaya gücünü artırmaktadır. Ayrıca katılma oranının yeterince yüksek olması ve katılmayanların bazı demografik özellikler bakımından katılanlara göre farklılık göstermemesi, düşük katılımların çalışma sonuçlarında oluşturabileceği yan tutuculuğu ortadan kaldırmaktadır.

ADÜ Tıp Fakültesi tıp eğitimine yeni başlamıştır ve çalışmaya katılan öğretim elemanlarının yaş ortalaması, akademik ünvanları ve eğitim deneyimlerinden de anlaşılacağı gibi, genç bir eğitici kadrosuna sahiptir. Öğretim elemanlarının bir tıp eğitimcisinde en çok önem verdikleri özellikler; eğitim becerileri kazanma, yenilikleri izleme ve kendilerini yetiştirme gerekliliğini benimsediklerini göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, öğretim üyelerinin eğitici özelliklerini geliştirmeye yönelik kursların yararlı olacağını ve fakültede yapılacak bu gibi kurslara katılacağını belirtmektedir. Daha önce böyle bir eğitim almış olanların azlığı bu kursların önemini daha da artırmaktadır. Çalışmamızın sonuçları, ülkemizde öğretim elemanlarının eğitici olma yönünde belirli bir eğitimden geçmediği saptamalarını desteklemektedir.^{7,8,12} Bizim sonuçlarımızda olduğu gibi, Cantez'in çalışmasında da tıptaki yenilikleri yakından izlemek, öğrenmeye ve tartışmaya açık olmak ve öğretmeyi sevmek, araştırmacı, eğitimci ve uygulayıcı kişiliğe sahip olmak, "Tıp Eğitimi Veren Bir Öğretim üyesinde Bulunması Gereken Özellikler" olarak en yüksek puanları almışlardır. Aynı çalışmada görüşleri alınan tıp öğrencilerinin de benzer özellikleri ön plana çıkarmaları dikkati çekmektedir.⁷ Yılmaz

ve ark.'nın Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 285 öğretim üyesinin tıp eğitimi ve eğiticilerin eğitimi konularındaki görüşlerini değerlendirdikleri çalışmalarının sonuçlarına göre, öğretim üyeleri en çok tıp eğitiminin planlanmasında (%34), çağdaş tıp eğitim yöntemlerinin uygulanmasında (%18) ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmede (%16) zorlanmaktadır.¹² Öğretim üyeleri, eğitimcilerde yaşadıkları sorunları büyük çoğunlukla ya zaman içinde deneme yanılma yoluyla (%30), ya eğitimle ilgili yayınlar okuyarak (%24) ya da diğer öğretim üyelerinin deneyimlerinden yararlanarak (%23) çözmüşlerdir. Yılmaz ve arkadaşlarının çalışmasında öğretim üyelerinin %79'u öğretim üyeleri için "Eğiticilik Formasyonu Kursu" düzenlenmesinin yararlı olabileceğini düşünmektedir. Daha genç ve daha az deneyimli olan fakültemiz öğretim üyelerinde bu oran %90'dır. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyeleri, bu gibi kursların daha çok öğretim üyesi adayları ve öğretim üyeliğine yeni başlayanlar için (%49) yararlı olacağını savunurken, fakültemiz öğretim elemanlarının çoğunluğu (%68), eğitici eğitiminin tüm öğretim üyeleri için gerekli olduğunu düşünmektedir.¹²

Sonuçlarımıza göre, öğretim elemanları öğretim üyesi yetiştirme amaçlı eğitimin ciddi bir gereksinim olduğunu düşünmekte ve çoğunlukla böyle bir eğitimin özel yetiştirilmiş kişilerce verilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar (%57). Yılmaz ve ark.'nın çalışmasında ise, eğitimcilerin (eğitibilim uzmanları) fakültedeki deneyimli öğretim üyeleri ile birlikte eğitim vermesi daha çok savunulmuştur.¹²

Eğiticilerin değerlendirilmesine ilişkin olarak belirtilen görüşler, konuyla ilgili geçerli yaklaşımların benimsendiğini ortaya koymaktadır. Sonuçlarımız, Cantez'in elde ettiği sonuçlarla benzerlik göstermektedir.⁷

Sonuç olarak:

- Anket sonuçları öğretime yeni başlayan fakültemiz öğretim elemanlarının genç ve dinamik yapısını ve eğitimcilerin eğitimi konusundaki istek ve heveslerini ortaya koymuştur. Öğretim üyelerinin motivasyonları kurumsal politika ve programlarla desteklenmelidir.

- Öğretim elemanlarının çoğunluğu eğitici becerileri kazanmaya yönelik bir eğitim almamıştır. Ancak yine de kendilerini kısmen de olsa tıp öğrencisi eğitime hazır görmektedirler. Bu ise yeni başlayan tıp eğitiminin niteliği ve yetiştirilecek hekimlerin yeterlilikleri konusunda kaygılar yaratmaktadır.

- Tıp fakülteleri araştırma, hizmet ve eğitim üçgeninde eğitime gereken önemi vermeli ve kendi eğitim politikalarını yansıtan programlar oluşturmalıdır.

- Tıp öğrencisi eğitimi, temel ilgi alanı hasta bakımı ve araştırmadan çok eğitim olan kişiler, öğretim üyeleri

tarafından yönlendirilmeli ve denetlenmelidir. Bu nedenle tıp eğitimi anabilim dallarının kurulması desteklenmelidir.

• Tıp eğitimcisinin eğitimi yalıtılmış bir etkinlik olarak algılanmamalı, eğitimin içeriğinin yani müfredatın geliştirilmesi ile birlikte ele alınmalıdır.

• Tıp eğitimcisinin eğitimi, tek bir kurs sorunu olarak görülmemeli; konuya, zamana yayılan etkinliklerin olduğu bir süreç olarak yaklaşılmalıdır.

Kaynaklar

1. Rabkin MT. A paradigm shift in academic medicine? *Acad Med* 1998; 73: 127-31.
2. Making medical practice and education more relevant to people's needs: the contribution of the family doctor. WHO and the World Organisation of Family Doctors (WONCA). Ontario, Canada, 6-8 Kasım 1994.
3. I. Uluslararası Sağlık İyileştirilmesi ve Korunması Konferansı Sonuç Bildirgesi. Dünya Sağlık Örgütü ve İspanya Aile Hekimliği ve Toplum Sağlığı Derneği. Santiago de Compostela - İspanya 23-25 Kasım 1995.
4. Wilkerson LA, Irby DM. Strategies for improving teaching practices: a comprehensive approach to faculty development. *Acad Med* 1998; 73: 387-96.

Geliş tarihi: 02. 03. 1998

Kabul tarihi: 17. 05. 1998

İletişim adresi:

Yard. Doç. Dr. Okay Başak
Cumhuriyet Mah. Çine Cad. 3. Sok.
No: 48 B2 Blok D: 11
AYDIN
Tel: (0256) 214 59 46 (İş) (0256) 212 18 50
Faks: (0256) 212 01 46
e-posta: obasak@superonline.com

5. Evans CH. Institutional challenges posed by faculty development. *Acad Med* 1997; 72: 477-80.
6. Pololi L, Harris DL, Clay M, Jobe AC, Hallock JA. Institutionalized faculty development program. *Acad Med* 1998; 73: 354-5.
7. Cantez T. Türkiye'de tıp öğretim üyesinin eğitimi konusunda gereksinimin belirlenmesi. Tıp Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı, İstanbul, 17-19 Ekim 1996; 46-53.
8. Bilgel N, Bilgel H. Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin tıp eğitimi ile ilgili düşünceleri. Tıp Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı, İstanbul, 17-19 Ekim 1996; 16-21.
9. Arda B. Tıp eğitiminin önemli öğelerinden biri: Eğitimcilerin eğitimi. *Toplum ve Hekim* 1997; 79: 49-50
10. Inui TS, Williams WT, Goode L ve ark. Sustaining the development of primary care in academic medicine. *Acad Med* 1998; 73: 245-57.
11. McLeod PJ, Steinert Y, Conochie L, Nasmith L. A faculty-development needs assessment at one medical school. *Acad Med* 1997; 72: 558-9.
12. Yılmaz ED, Nalçacı E, Karahan ST, Arda B ve ark. Tıp eğitimcilerinin pedagojik eğitimi hakkında öğretim üyelerinin görüşleri. Tıp Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı, İstanbul, 17-19 Ekim 1996; 121-25.
13. Irby DM. What clinical teachers in medicine need to know. *Acad Med* 1994; 69: 333-42.
14. Evans CH. Faculty development in a changing academic environment. *Acad Med* 1995; 70: 14-20.